

Política · Los recientes libros de Puigcercós y Carod-Rovira se suman a los escritos a lo largo de estos años por revolucionarios, catedráticos o historiadores sobre el independentismo catalán, convertido ya en tema respetable y hasta en un negocio editorial. Repasamos las distintas corrientes bibliográficas

Giros independentistas

ALBERT BRANCHADELL

LA VANGUARDIA, CULTURAS, 11.06.08

En *La independència i la realitat* (2004), Hèctor López Bofill pretende poner fin al silencio que ha asediado al discurso sobre la independencia de Catalunya, que según él hasta entonces no había ido "més enllà de les tertúlies de cafè, o de les declaracions fugisseres d'algun militant catalanista". La modestia no es el punto fuerte de este autor, porque el discurso independentista es bastante anterior a su vehemente contribución. Lo que ha cambiado, en todo caso, es el entourage de ese discurso: sus protagonistas han pasado de revolucionarios recalcitrantes (o directamente encapuchados) a mediáticos doctores en Derecho, catedráticos de Economía o de Filosofía, o incluso miembros del Consejo General del Poder Judicial. En su aportación a *Els reptes del futur* (2002) Xavier Sala i Martín daba en el clavo; tras constatar que la palabra independencia todavía era un tabú, abogaba por desmitificarla: "És important que la paraula independència sigui pronunciada, de tant en tant, per gent respectable que porta corbata".

Ciertamente, existe una vasta literatura sobre la independencia de Catalunya anterior a López Bofill, que es posible agrupar de algún modo. Por un lado tenemos las reflexiones de los independentistas

revolucionarios del tardofranquismo, que orbitan en torno a partidos como el PSAN (Partit Socialista d'Alliberament Nacional), cuya Declaración Política apostaba por algo tan moderno en 1976 como "la construcció, en una Europa socialista, de l'Estat Socialista dels Països Catalans, com a pas cap a la societat comunista". Por otro lado, podríamos hablar de las obras de historia de este independentismo. Y en tercer lugar podríamos distinguir una innovadora corriente variopinta, que no persigue sueños comunistas sino un nuevo estado burgués en Europa, y acaso sin proponérselo suministra a ERC el discurso de raíz liberal-democrática para su asentamiento como partido independentista, un episodio fundamental en la normalización política del independentismo.

No siempre es posible distinguir la reflexión de la historia, porque buena parte de las historias del independentismo corresponden a interpretaciones de sus protagonistas. En el subgénero que es la historia del independentismo armado una obra pionera es *La lluita armada als Països Catalans: història del Front d'Alliberament de Catalunya* (1985), de Jordi Vera, uno de los muchos activistas que pasaron por Terra Lliure y recalaron luego en ERC. De Terra Lliure habla uno de sus dirigentes, Jaume Fernández, en *Terra Lliure: 1979-1985*. En 1999 otro dirigente histórico del grupo, Carles Sastre, fue el editor de *Parla Terra Lliure: els documents de l'organització armada catalana*. Y en el 2005 todavía otro ex activista, Oriol Malló, publicaba su personal crónica, de título bien expresivo, *De les armes a les urnes*. En el terreno del análisis no militante destaca *Terra Lliure. La temptació armada a Catalunya* (2004), de Ricard Vilaregut, un meritorio precedente de Terra Lliure, punt final, el documental de David Bassa convertido luego en libro por su autor, que ya había hecho una incursión en el tema con *L'independentisme armat a*

la Catalunya recent. Más allá del independentismo armado, los independentistas han publicado historias de alcance más general sobre su movimiento. En 1995 el histórico Carles Castellanos publicaba *L' independentisme català (1979-1994)* junto a David Bassa, Carles Benítez y Raimon Soler. Ese mismo año otro independentista con pedigrí, Jaume Renyer, daba a conocer *Catalunya, qüestió d' estat: vint-i-cinc anys d' independentisme català (1968-1993)*. Y el flujo no se interrumpe ahí: del 2005, por ejemplo, es *Història de l' MDT: una organització independentista radical durant els anys 80 i 90*, de Xavier Deulonder.

También existen, claro está, las historias del movimiento independentista hechas por historiadores profesionales, como Fermí Rubiralta, que en 1988 firmó *Orígens i desenvolupament del PSAN (1969-1974)* y en el 2004 *Una història de l' independentisme polític català: de Francesc Macià a Josep Lluís Carod Rovira*. En los últimos tiempos, de hecho, el movimiento independentista catalán se ha convertido en objeto de un creciente interés académico. Una prueba de ello es la celebración del Primer Congrés sobre l' Independentisme Català, cuyas actas fueron editadas en el 2007 por Pere Anguera. Y no son sólo los historiadores quienes se interesan por el independentismo: a un politólogo como Roger Buch, que consagró su tesina al PSAN, debemos *L' esquerra independentista avui (2007)*.

En el tercer grupo de obras anteriores a López Bofill cabe situar la producción del primer think tank independentista de Catalunya, la *Convenció per la Independència Nacional*, una asociación creada en 1986 "amb l' afany de contribuir, des del terreny del pensament i el raonament, a impulsar la normalització política de l' opció independentista a Catalunya". Las reuniones de la Convenció dieron lugar

a libros como L' autodeterminació de Catalunya i l' esperança d' Europa (1992) o Per una transició democràtica cap a la independència (1994), que el impetuoso López Bofill se olvida de citar aunque en buena medida prefiguren sus argumentos. (En 1994 la Convenció sintetizó en una sola frase el programa de López Bofill: "L' obtenció, per mitjans pacífics i democràtics, de la independència de Catalunya, és a dir, la seva constitució com a nou Estat de la Unió Europea".) En la reunió de 1994 participó Josep Miró i Ardèvol, un señor con corbata que planteaba la independencia como un escenario de futuro posible, en un texto que sin duda sirvió de base para Más enllà de l' autonomia (1997); este libro inaugura una caudalosa corriente (la de los desencantados del autonomismo) que se prolonga hasta la actualidad con obras como Catalunya sota Espanya, de Alfons López Tena (2007).

Pero lo cierto es que la asociación Convenció per la Independència Nacional (desde 1986), la Associació per les Noves Bases de Manresa (desde 1992) o el resto de convocantes de las Jornades per l' Autodeterminació del Poble Català (celebradas en 1999), cuyas actas dieron lugar al libro Exercir l' autodeterminació, no agotan la nómina de gente respetable que pronunció la palabra independencia antes de López Bofill. Un caso singular, al no venir de la órbita convergente, es el de Xavier Rubert de Ventós, un sociata que en 1999 se descolgó con el panfleto Catalunya: de la identitat a la independència, en el que intenta formular un particular independentismo no nacionalista del que bebe, sin saberlo, más de un dirigente de ERC. También hay casos menos conocidos (y menos innovadores), como el del empresario Santiago Esport, un prolífico publicista en cuyo haber encontramos Cap a la independència (2005) y la coautoría de Serà el 1992 l' any de la independència de Catalunya? (1989), Front pel plebiscit per la

Independència de Catalunya (1996) e Independència sobre rodes (2004).

¿Y su incidencia social?

Un reflejo de la normalización del independentismo es puramente editorial. En 1985 la historia del FAC de Jordi Vera fue publicada por Edicions Lluita (la editora del PSAN); en el 2004 Vilaregut publicó su estudio sobre Terra Lliure en Columna (léase Grupo Planeta). En 1988 el Moviment de Defensa de la Terra publicó una suerte de samizdat titulado Petit diccionari del jove independentista; en el 2007 Mina (es decir, Grup 62) no tuvo reparo en publicar Descolonitzat: manual d'acció per a independentistes. Mina también es la editorial escogida tanto por Carod-Rovira para 2014 (no confundir con La profecia 2013) como por su antagonista Puigcercós para Generació. cat. Aparte de haberse hecho intelectual y políticamente respetable, pues, el independentismo puede ser rentable. No es raro encontrar obras independentistas en las listas de más vendidos. Nuestras editoriales tienen espacio para rarezas como Rock per la independència: la reivindicació nacionalista al rock català, de Carles Viñas (Columna), o Cataconya: la via ridiculista d'accés a la independència, de David Duran (La Magrana). Y todo ello sin que se haya interrumpido la tradición de las editoriales comprometidas, como en su día lo fuera la desaparecida El Llamp: es el caso de La Busca, que en el 2008 nos ofrece Per què ens cal una Catalunya independent?, de Martí Guerrero i Cots, o de Dux, que a finales del 2007 se anticipó a Mina con Independència 2014, la hoja de ruta particular de Uriel Bertran y compañía.

En definitiva, el independentisme ha deixat de ser una opció revolucionària (o simplement terrorista) per convertir-se en una opció honorable, banal inclús, sin que ningúna contribució particular haja sigut determinant en esta evolució. Hauria que analitzar hasta qué punt el magma ensayístic parcialment descrit aquí ha contribuït a la difusió social de la causa independentista. En L'esquerra independentista avui Roger Buch sosté que "els perímetres de l'independentisme i del catalanisme polític es van apropant cada vegada més". Vist el 9-M, ¿no se tractarà més bé de un espejisme bibliogràfic?

Dos dècades de assaigs. Fichas agrupadas por orden de aparició en el text

Hèctor López Bofill

La independència i la realitat MOLL, 2004

Jordi Vera

La lluita armada als Països Catalans: història del Front d'Alliberament de Catalunya LLUITA, 1985

Jaume Fernàndez

Terra Lliure: 1979-1985 EL LLAMP, 1986

Carles Sastre (ed.)

Parla Terra Lliure: els documents de l'organització armada catalana EL JONC, 1999

Oriol Malló

De les armes a les urnes. Coses que volia saber sobre ERC i no s'atrevia a preguntar L'ESFERA DELS LLIBRES, 2005

Ricard Vilaregut

Terra Lliure. La temptació armada a Catalunya COLUMNA, 2004

David Bassa

Terra lliure, punt final ARA LLIBRES (+ 1 DVD), 2007

David Bassa

L'independentisme armat a la Catalunya recent ROURICH, 1997

David Bassa, Carles Benítez, Carles Castellanos y Raimon Soler

L'independentisme català (1979-1994) LLIBRES DE L'ÍNDIX, 1994

Jaume Renyer

Catalunya, qüestió d'estat: vint-i-cinc anys d'independentisme català (1968-1993) EL MÈDOL, 1995

Xavier Deulonder

Història de l'MDT: una organització independentista radical durant els anys 80 i 90 LLIBRES DE L'ÍNDIX, 2005

Fermí Rubiralta

Orígens i desenvolupament del PSAN (1969-1974) LA MAGRANA, 1988

Fermí Rubiralta

Una història de l'independentisme polític català: de Francesc Macià a Josep Lluís Carod Rovira PAGÈS, 2004

Pere Anguera (ed.)

Primer Congrés d'Història de l'Independentisme Català EDICIONS DEL CENTRE DE LECTURA, 2007

Roger Buch

L'esquerra independentista avui COLUMNA, 2007

Josep M. Esquirol, Fèlix Martí y Josep M. Terricabras

L'autodeterminació de Catalunya i l'esperança d'Europa LLIBRES DE L'ÍNDIX, 1992

Associació Convenció per la Independència Nacional

Per una transició democràtica cap a la independència MEDITERRÀNIA, 1994

Josep Miró i Ardèvol

Més enllà de l'autonomia COLUMNA, 1997

Alfons López Tena

Catalunya sota Espanya DÈRIA / LA MAGRANA, 2007

Onno Serroo y otros

Exercir l'autodeterminació. Perspectives per al poble català al segle XXI PAGÈS EDITORS, 2001

Xavier Rubert de Ventós

Catalunya: de la identitat a la independència EMPÚRIES, 1999

Santiago Espot

Cap a la independència LA BUSCA, 2005

Seminari d'Imatge Motivacional

Serà el 1992 l'any de la independència de Catalunya? DIFUSIÓ ESCRITA
ASSOCIACIÓ PRACTICANTS PSICOESTÈTICA, 1989

Santiago Espot y otros

Front pel plebiscit per la Independència de Catalunya S. N., 1996

Santiago Espot (coord.)

Independència sobre rodes LA BUSCA. 2004

Moviment de Defensa de la Terra

Petit diccionari del jove independentista MOVIMENT DE DEFENSA DE LA
TERRA, 1988

Dr. Cat

Descolonitza't: manual d'acció per a independentistes MINA, 2007

Josep Lluís Carod-Rovira

2014. Que parli el poble català MINA, 2008

Joan Puigcercós

Generació.cat. Guanyem la partida de la independència MINA, 2008

Carles Viñas

Rock per la independència: la reivindicació nacionalista al rock català
COLUMNNA, 2006

David Duran

Cataconya: la via ridiculista d'accés a la independència LA MAGRANA,
1996

Martí Guerrero i Cots

Per què ens cal una Catalunya independent? LA BUSCA, 2008

Uriel Bertran y otros

Independència 2014. El full de ruta d'Esquerra Independentista DUX,
2007